

Afgiftekantoor Ranst 1

Contactblad verschijnt 4 maal per jaar

België – Belgique
P.B.
2520 Ranst
8/4708

HEEMKUNDIGE KRING
DE BRAKKEN
OELEGEM

25 ste jaargang – nr 4 oktober - december 2006

Verantw. Uitg; W. Van der Avert Berkenlaan 2 bus 3 – 2520 Ranst

V.Z.W. LEVENDE MOLENS EN V.Z.W. DE BRAKKEN organiseren

MOLENZONDAGEN in de stenen molen van Oelegem

iedere LAATSTE ZONDAG van MEI tot en met SEPTEMBER

Op initiatief van Luk Kegeleers, de molenaar, is de Oelegemse molen ook op de laatste zondagen van de overige maanden 's namiddags open indien de omstandigheden het toelaten.

Voor informatie, ook voor rondleidingen van groepen, bel: Luk Kegeleers tel. nr. 03/383.26.46 of Eric De Vos, tel. 03/383.28.17.

Het is ook mogelijk uw veevoeder te laten malen.

Reizen Molengalm

autocarfirma

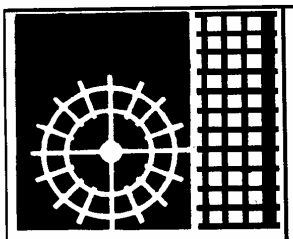
reisbureau

Vraag ons programma
Gespecialiseerd in fietsreizen
Maatwerk voor groepen

Voor al uw vakanties,
vlieg- trein- boottickets
persoonlijke service !

Oudstrijdersstraat 43, 2520 Oelegem. - T:03/383.02.28 - info@molengalm.be - www.molengalm.be

LEVENDE MOLENS

Maandblad van de v.z.w. Levende Molens
Verantwoordelijke uitgever: F. Brouwers, NS13-Straat 15, B- Ekeren tel/fax 03/542 06 21

Molenaarscursus – Tijdschrift

Drankendiscount
F. MARCELIS - VAN ROOY

KEERBAAN 46 - 2520 OELEGEM
TEL. (03) 353 95 57

ACTUALITEIT

Oelegemse schrijvers op 25 jaar bibliotheek Ranst

(Walter Van der Avert)

Op zaterdag 21 oktober vierde Ranst (en fusiegemeentes) dat de plaatselijke bibliotheken 25 jaar geleden werden overgenomen door de gemeente. Uiteraard is zo iets een feest waard. En er werd ook gefeest. Het programma dat de organisatoren voorstelden, mogen we indrukwekkend noemen. Ook de manier waarop ze de jeugd hierbij betrokken, was voorbeeldig. Het speciale Oelegemse initiatief met foto's van de oude Oelegemse bibliotheekgebouwen kreeg zijn verdiende aandacht.

Van de speeches en de receptie 's avonds konden we beslist genieten, zelfs met de overweldigende aanwezigheid van politici uit vele rangen en standen. Lovenswaardig was ook de tentoonstelling met publicaties van een hele reeks Ranstse schrijvers. Hierbij hoorde een lijst met zoveel mogelijk namen en de specialiteit van iedere vermelde schrijver.

En op dit punt liep er toch een en ander mank. Wij willen van dit contactblad graag gebruik maken om enkele Oelegemse vergetelheden aan te vullen. Zo vonden wij wel de namen vermeld van de Oelegemnaren Karel Van Deun die de dichtbundel *Tijdloze Tuin* publiceerde en Valère Lamssens die onder het pseudoniem Luc ter Elst onder andere *Afscheid van het paradijs* schreef, maar de boeken zelf lagen niet tentoongesteld. Het Gemeentelijke Documentatiecentrum had ze echter wel voor die gelegenheid uitgeleend. Vooral spijtig was dat voor Jozef Van Houdt. Zijn boeiend boek met jeugdherinneringen, uitgeleend door zijn zus Rosa, viel ook nergens te bespeuren. We kunnen begrijpen dat Jozef als visueel gehandicapte erg ontgoocheld was... en dat duidelijk liet merken. Enkele mensen hebben vruchteloos geprobeerd om hem nog te troosten. Ondertussen zette Jozef het verhaal van zijn geleide hond op cd-rom. Wie de tekst uitprint, krijgt een boek van meer dan 130 pagina's

Nog spijtiger vonden we het feit dat zeker twee namen in de Oelegemse lijst ontbraken: **Staf Segers** die Oelegem rond W.O. I had beschreven in *Kobe en het dorp van toen* en de penningmeester van De Brakken, **Willem Segers**, die de verhalen van de Oelegemse oudstrijders uit W.O. I samenbracht en meewerkte aan een boek over de forten van Ranst. Beide werken verschenen als jaarboek van onze heemkundige kring. Mogelijk vergaten ook wij nog één of meer namen. Iedereen kan eens een foutje maken.

Om dit tekstje over Oelegemse schrijvers af te ronden, geven wij de gepubliceerde lijst met onze 'beperkte' visie op hun specialiteit. De hierboven vermelde namen hadden daar moeten bij staan.

SIMONS, JOZEF † : ROMANCIER, NOVELLIST, DICHTER

VAN DEUN, KAREL † : DICHTER

DE VOS, ERIC : GESCHIEDENIS, HEEMKUNDE

VAN DER AVERT, WALTER : GESCHIEDENIS, HEEMKUNDE

BUNGENEERS, JOKE : GESCHIEDENIS, ARCHEOLOGIE

BECKERS, THOMAS : REISVERHALEN, KINDERBOEK

VAN HOUDT, JOZEF : JEUGDHERINNERINGEN EN DIERENVERHALEN

LAMSENS, VALERE (Luc ter Elst) † : ROMANCIER, NOVELLIST

LUNDSTRÖM, DJON † : DICHTER, FOLKLOREZANGER

VAN CRAEYWINCKEL, JOHANNES † : GODSDIENSTIGE LITERATUUR

VAN BEEK, ROBERT : FINANCIËLE INFORMATIE

Alles bij elkaar was het toch een verdienstelijke poging om literatuur van Ranst eens in het zonnetje te zetten.

ACTUALITEIT

De Keer op een Keerpunt

(Walter Van der Avert)

Misschien las u het eind oktober ook in de krant: “KMO-zone Ranst ligt ter studie”.

De uitbouw van het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) steunt op een overeenkomst tussen niet minder dan vier Vlaamse ministers: Fientje Moerman, Kris Peeters, Dirk Van Mechelen en Kathleen Van Brempt. Dat krijgt dus de steun van niet minder dan drie verschillende politieke partijen: VLD, sp.a en CD&V.

Minister Fientje Moerman schreef een aanbesteding uit voor een studie over de ontwikkeling van het bedrijventerrein in Oelegem. Indien het, zoals gepland, een *transport- en distributiezone met een watergebonden bedrijventerrein* wordt, dan zijn vermoedelijk de bewoners van de Keerbaan de sigaar... zelfs al zou rekening gehouden worden met de leefbaarheid van de omwonenden. *Watergebonden bedrijven* horen nu eenmaal thuis aan het Albertkanaal. Wij vragen ons echter af of er wel voldoende ruimte is tussen het kanaal en de Keerbaan. Of gaan ze dan de Keerbaan gewoon van de kaart vegen?

De tweede studie, uitgeschreven door minister Kris Peeters en de afdeling Wegen en Verkeer Antwerpen, onderzoekt de ontsluiting van het bedrijventerrein Wommelgem-Ranst. Die ontsluiting zou moeten gebeuren zonder belasting van het bestaande wegennet tussen E313 en Albertkanaal. De dreiging komt dus akelig naderbij... of zouden de mensen van die studie bureaus toch over een bepaalde portie gezond boerenverstand beschikken? Dan zouden ze misschien vaststellen dat de inplanting van zo'n bedrijventerrein onmogelijk kan gerealiseerd worden zonder aantasting van de leefbaarheid voor de omwonenden. Bijkomende belasting van het bestaande wegennet is dan ook niet te vermijden. Mensen met gezond verstand beginnen dus beter niet aan die studies.

Ondertussen willen wij onze waardering voor de acties van de buurtbewoners niet onder stoelen of banken steken. Wij hadden eerst onze twijfels omdat de acties pas op gang kwamen tegen het einde van het openbaar onderzoek. Later hebben de buurtbewoners echter de zaak zo grondig aangepakt dat niemand nog naast hun groot opgezette actie kan zien met de vele borden en affiches.

Ook de gespreksavond over het probleem, georganiseerd in de Oelegemse parochiezaal met alle politieke partijen, stond op een degelijk niveau. Wat zou je anders verwachten van Veerle Verhulst, zus van “Samson” Gert Verhulst. Het was te verwachten dat de meeste politieke partijen, zo kort voor de gemeenteraadsverkiezingen, zich ongenueanceerd “tegen” zouden uitspreken. Burgemeester Lode Hofmans pakte de zaak meer diplomatisch aan en hield er rekening mee dat “hogere machten” toch hun wil zouden doorvoeren. Zijn partij zou trachten de schade te beperken.

Wel konden we onze burgemeester moeilijk volgen toen het onderwerp “behoud van de landbouw op de Keer” aan bod kwam. Aanbrenger van het probleem was een bewoner van de verkaveling Everhoek, met o.a. de vroegere landbouwgronden van Rik Aerts. Onze burgemeester liet verstaan dat de nieuwe bewoners van de diverse verkavelingen verantwoordelijk zijn voor het verlies aan landbouwgronden in Oelegem. Wij herinneren ons echter de periode rond 1975 nog, toen de hoeve van Fons De Meutter (nu Staltheater aan de Knodbaan) onteigend werd voor de geplande Duwvaart. Fons wou toen, zo werd toch verteld, de hoeve van Rik Aerts aan de Bredabaan kopen. Van de vastgoedwereld kreeg Rik echter veel meer geld... en Fons kon overschakelen op varkensteelt in de Halse Hoek. Ook dat is een vorm van gezond boerenverstand. Nieuwe bewoners van Oelegem dan de schuld geven van de achteruitgang van de Oelegemse landbouw, dat houdt volgens ons geen steek. Of had burgemeester Hofmans dat zo niet bedoeld?

GESCHIEDENIS

OELEGEM IN DE VERDEDIGING (deel II) Walter Van der Avert

In vorige contactblad beloofden we nu iets meer te vertellen over het leven in de oude schansen (of verdedigde plaatsen). Hiervoor doen we weer een beroep op het artikel van Xavier Dalle in het driemaandelijkse tijdschrift SCILLA (editie Zomer 2006) van de heemkundige kring van Schilde.

We tonen hieronder eerst het grondplan van enkele soorten schansen. Op oude kaarten van Oelegem vonden we er geen meer terug. We moeten even over de grens met Schilde kijken om een schans met bastions te vinden bij de Bredevelthoeve of Dobbelhoeve bij de Goorstraat. De omtrekken hiervan zijn nu nog in het dennenbos, westelijk van het Antitankkanaal, te zien.

“Aan de ingang werd meestal een optrekje (schanshuis) gebouwd voor de bewaker die er permanent woonde en vergoed werd door de gemeenschap.” Hij moest de eigendommen van de gemeenschap binnen de schans bewaken en daarbij in 't oog houden wat er op of rond de schans gebeurde. Daarnaast bestond er een gemeenschappelijke waterput, een bakoven en voorzieningen voor een korte belegering zoals voedsel, veevoeder, hout, huisgerief... “Deze burgerlijke schansen of vluchtschansen waren natuurlijk niet bestand tegen een ernstige belegering.” Dikwijls waren onze mensen verplicht om grote afkoopsommen te betalen aan legers of groepen plundersers. Soms huurden ze soldaten in voor ‘bewaking’. Xavier Dalle noemt dit een andere vorm van afpersing.

In de archieven vinden we tientallen schansreglementen, hoofdzakelijk in de Kempen en Limburg. “Jaarlijks werd een schansmeester (kapitein of kolonel of gouverneur) benoemd: hij moest zorgen voor de organisatie. De manschappen werden ingedeeld in rotten van tien tot vijftien man, onder leiding van een rotmeester (ook jaarlijks verkozen). Die schansmeester moest de wachten organiseren en was verantwoordelijk voor de rechtspraak.”

De schansgezellen accepteerden onvoorwaardelijk de reglementen en het leiderschap van de schansmeester. Enkel de buurtbewoners mochten op de schans vluchten... als ze hadden meegewerkt aan aanleg, onderhoud en bewaking of verdediging. Ze kregen een perceel toegewezen waarop ze een hut konden bouwen en een lapje grond voor hun vee. Zo vormde het geheel soms een dorpje in miniatuur. De rotgezellen (mannen tussen 18 en 59 jaar) moesten beloven hun wapens enkel te gebruiken voor de bescherming van de schans. Die wapens waren erg primitief: een stok met spits ijzer, hooivorken, soms een geweer met minstens een half pond poeder en vijftien kogels. Er bestond een schanskas die o.a. werd gespekt met boetes als het reglement was overtreden. Wie zijn wachtbeurt niet deed, kreeg een boete of kon zelfs zijn plaats op de schans verliezen. Als er vee op de omheining liep, kreeg de eigenaar van het vee een boete. Ook op het beschadigen van de schans stond een boete. De schansmeester controleerde de netheid van de woonplaatsen en de goede afwatering, vooral van het sanitair. Bij een noodgeval luidde hij de stormklok om iedereen te mobiliseren en om de naburige dorpen te verwittigen. Om brandgevaar te vermijden mocht er na negen uur geen vuur, lamp of kaars branden.

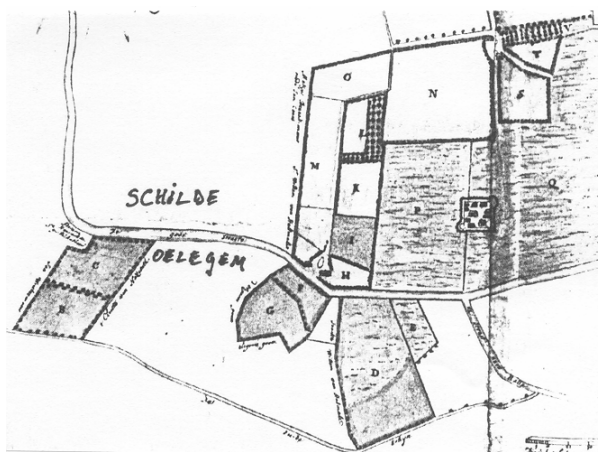
De omwaterde boerderijen in Oelegem bespreken we in volgende contactbladen. (+- 1550 tot 1750)

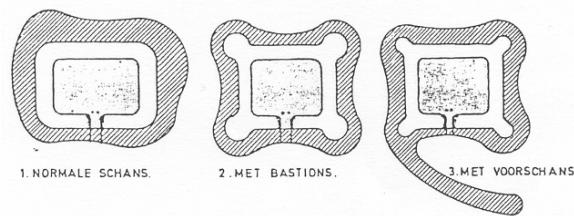
RAA., *Archief van de Werve*, 891; Bousse 1975, p. 10.

Dobbelhoeve in Goorstraat
Kaart van 1738 gebaseerd op gegevens uit 1644.

De schans met twee bastions ligt mooi centraal.

Op een kaart uit 1742 staan vier bastions getekend. (RAA., *Archief van de Werve*, 898)

Uit: 'De schansen: Historische studie van de schansen in Beverlo'

MOLENNIEUWS

Aan de uitgebreide reeks werkzaamheden aan onze Stenen Molen, kunnen onze molenaars volgende verbeteringen toevoegen: vervanging van de zeiltouwen en versteviging van de omheining. Voor dit laatste werk gebruiken ze nu kastanjehout, dat beter tegen het vocht kan. Onze molenaars vrezen echter voor de windvang door een ongelukkige nieuwe aanplanting op het kerkhof. Daarom stuurden ze op 31 oktober 2006 volgende brief naar het schepencollege van Ranst.

De vrijwillige molenaars van de windmolen van Oelegem hebben een vraag voor de groendienst van de gemeente in verband met de vrije windvang van de molen. In ideale toestand houdt de vrije windvang in dat er pas op honderd meter van een molen een hindernis mag zijn die 1 meter boven het maaiveld komt, na 200m mag dit 2m zijn en zo telkens één meter bij per 100m. Omdat de molen van Oelegem een beltmolen is, mag men hierbij natuurlijk telkens de hoogte van de belt tellen. Daar windmolens echter reeds decennia geleden hun economisch nut verloren en omwille van de bevolkingsdichtheid in Vlaanderen en Nederland, spreekt het vanzelf dat ideale molenbiotopen zeldzaam werden. De situatie in Oelegem is ook niet ideaal, maar is toch voldoende goed om het malen regelmatig te demonstreren aan geïnteresseerde bezoekers.

*Toen de molen pas gerestaureerd was, stonden er rond het nabijgelegen kerkhof nog enkele hoge, hinderlijke paardekastanjes. Vermits die bomen toen reeds niet meer zo gezond waren, liet de gemeente ze verwijderen, wat de windvang ten goede kwam. De groenaanleg van het kerkhof onderging in de jaren nadien een grondige vernieuwing. Tot onze voldoening zagen we dat er gekozen werd voor een aanplanting met beperkte hoogte, ofwel door de soortkeuze ofwel door de snoeivorm (bolacacia's en leilinden), tot we merkten dat er aan de voorzijde van het kerkhof zes boompjes staan die blijkbaar wel hogere groeiambities koesteren. Wat opzoekwerk, het boomblad kwam ons niet bekend voor, leerde ons dat het amberbomen zijn. De amberboom (*Liquidamber styraciflua*) komt van Centraal- en Oost-Amerika en Mexico, het blad doet aan een esdoornblad denken, maar is veel scherper ingesneden. De amberboom is reeds in Europa ingevoerd in arboreta en dergelijke sinds 1688 en wordt geroemd om zijn mooie herfstkleuren. De amberboom lijkt in de mode te zijn en wordt de laatste tijd meer aangeplant. Er is echter één voor ons verontrustende eigenschap aan deze soort: ze kunnen tot 25m hoog worden. De aanwezigheid van deze amberbomen legt dan ook een hypotheek op de zuidoostelijke windvang van de molen. Daarom vragen we of het mogelijk is om deze bomen, nu ze nog geen dikke stamomvang hebben, te verwijderen en door een laagblijvende soort te vervangen (tot 5 à 6 meter groeihoogte). Twee tot vier exemplaren (de kleinste) komen waarschijnlijk nog voor overplanting in aanmerking en met het dode seizoen voor de deur is dit het ideale tijdstip om ze op een andere plek in de gemeente te laten verder groeien.*

We hopen op een gunstig antwoord en we wensen terloops ook onze waardering uit te drukken voor het werk van de groendienst rond de molen en het kerkhof.

Met vriendelijke groeten,

Luc Verachtert (namens de vrijwillige molenaars van Oelegem)

HONDERDVIJFTIG JAAR VRIJE BASISCHOOL SINT-LUCIA

Eric De Vos

Voorstelling: zaterdag 16 december om 20 uur in de Sint-Luciaschool
Venusstraat 5 Oelegem

Hierop nodigen wij al onze leden met hun partner uit. Wel vragen wij dan de strook op volgende bladzijde in te vullen en tegen 9 december te bezorgen op volgend adres:

Heemkundige Kring De Brakken Oelegem vzw
Kerkhoflei 1 / Stenen Molen
2520 RANST/Oelegem

Het strookje op de laatste bladzijde kan ook dienen als inschrijvingsformulier. Het boek telt een honderdtal bladzijden waarvan ongeveer de helft foto's. Na een bondige inleiding over de geschiedenis van het onderwijs, volgt een gedetailleerd beeld van de stichting van het klooster en het verleden van de vrije basisschool Sint-Lucia.

Prijs: 20 euro (+ 3 euro verzendingskosten buiten Ranst en Wijnegem)

Hierbij is het lidgeld voor 2007 en 2008 inbegrepen en krijgt u dus 8 contactbladen met nieuws over onze activiteiten en over heden of verleden van Oelegem.

Leden buiten Oelegem vinden in dit contactblad een overschrijvingsformulier.
De leden binnen Oelegem krijgen in de loop van de maand december een aparte circulaire met overschrijvingsformulier.

Wij raden sterk aan om dit formulier te gebruiken voor de bestelling van het nieuwe boek.

HEEMKUNDIGE SPROKKELS

25ste jaargang - nr.4 - oktober - december 2006

Joke Bungeneers, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Eric De Vos, Venusstraat 56, Oelegem (03 383 28 17)

Danny Huygens, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Luk Kegeleers, Kantonbaan 11, Oelegem (0479 505527)

Jan Nys, Muizenheuvel 24; Oelegem (03 383 42 77)

Willem Segers, Lindedreef 74, 2980 Halle-Zoersel (03 383 18 09)

Walter Van der Avert, Berkenlaan 2/3, Ranst (03 475 94 26)

Luc Verachtert, Roggelaan 6, Ranst (03 475 16 48)

Johan Wouters, John Kennedylaan 7, Oelegem (03 383 22 76)

ACTIVITEITENKALENDER

SPECIALE ACTIVITEITEN IN 2006

zaterd. 16 dec.: Voorstelling van het nieuwe jaarboek "150 jaar vrije basisschool Sint-Lucia"

zondag 18 feb.: Jaarmarkt met expo van foto's vanaf 10 tot 15 uur

zondag 04 maart: Uitstap naar de molen van Keerbergen, de botermolen en de Pandoerenhoeve

zondag 22 april: Erfgoeddag met fietstocht langs veld- en voetwegen in Ranst

zondag 10 juni: MOLENFEEST

SPECIALE ACTIVITEITEN IN 2006

Meulenmaal: iedere tweede zondag van de maand van 11 tot 17.30 uur met mogelijkheid tot geleid molenbezoek. Dus op 10 december, 14 januari, 11 februari, 11 maart...

Molenzondagen: in samenwerking met Levende Molens, iedere laatste zondag van de maand van 14 tot 17 uur, met geleid molenbezoek, dus op 26 nov., (niet in dec.), 28 jan., 25 febr., 30 maart ...

KOMENDE ACTIVITEIT

Zaterdag 16 dec. : Voorstelling van het nieuwe boek "150 jaar vrije basisschool Sint-Lucia"

samengesteld door Eric De Vos.

Zie blz. 7

De heer / Mevrouw

.....

Adres: .....

° zal / zullen aanwezig zijn op de voorstelling van het boek met ..... persoon / personen

° bestelt het nieuwe jaarboek "Honderdvijftig jaar vrije basisschool Sint-Lucia" en betaalt

- 20 euro (+ 3 euro verzendingskosten voor leveringen buiten Ranst of Wijnegem)

op rekening 979-2546063-12 van de heemkundige kring De Brakken Oelegem vzw, Lindedreef 74, 2980 Halle (Kempen)

- 20 euro bij de voorstelling van het boek

- 20 euro bij de levering van het boek aan huis (enkel binnen Ranst en Wijnegem)

Doorhalen wat niet past.